

PETER CABAN, *Wykłady z historii muzyki liturgicznej dla studentów konserwatoriów*, Wydawnictwo Seminarium Duchownego św. Franciszka Ksawerego w Bańskiej Bystrzycy, Bądine 2005

Podręcznik *Wykłady z historii muzyki liturgicznej dla studentów konserwatoriów* poświęcony jest tematyce muzyki liturgicznej ze szczególnym naciskiem na miejsce i odpowiedniość muzyki w liturgii. Autor omawia też rozwój muzyki liturgicznej w konkretnych okresach historii. Książka przeznaczona jest dla studentów takich przedmiotów, jak chorał gregoriański, gra liturgiczna czy ewentualnie historia muzyki.

We współczesnej literaturze fachowej, a także w podręcznikach dla szkół średnich muzyka liturgiczna jest prawie nieobecna. W przeszłości była też bardzo rzadko omawiana w tekstach naukowych (podobnie jak funkcje i czynności muzyków podczas liturgii). Książka Petra Cabana wypełnia ten brak – przedstawia muzyczno-liturgiczną rzeczywistość i więź, która łączy muzykę z aktem liturgicznym, w ujęciu historycznym, co ma podłoże w przekonaniu autora, iż w przeszłości istniało wiele szkół i prądów, które ukształtowały współczesną liturgię i muzykę liturgiczną.

W pierwszym rozdziale autor przedstawia historyczny kontekst muzyki liturgicznej, pokazuje religijne znaczenie rzeczywistości muzycznej w Starym Testamencie, w Nowym Testamencie i obecnie. Omówienie rozpoczyna od pierwszych wieków chrześcijaństwa, dalej omawia psalmy, antyfonalny i responsorialny sposób śpiewu, starożytny śpiew liturgiczny, chorał gregoriański i muzykę liturgiczną w średniowieczu. W epoce średniowiecza wymienia poszczególne szkoły (Notre-Dame, Ars antiqua, Ars nova, epoka franko-flamandzka). W kolejnym rozdziale autor bada problem adekwatności muzyki do aktów liturgicznych w epoce renesansu, sobór trydencki (1545-1563) i jego wpływ na muzykę liturgiczną, stosowanie muzyki kościelnej po Trydencie: szkoła rzymska, Orlando di Lasso, szkoła wenecka itd. Następne rozdziały definiują kościelną muzykę w okresie baroku, klasyków wiedeńskich,

---

⁵ To ostatnie zdanie z recenzowanego dzieła, s. 154; por. Łk 1, 3; Dz 1, 1.

oświecenia, romantyzmu, zatrzymuje się nad reformą cecyliańską, ruchem liturgicznym, by na koniec krótko podsumować współczesną sytuację muzyki liturgicznej. W całej publikacji, a zwłaszcza w ostatnim rozdziale autor przytacza najważniejsze dokumenty Kościoła dotyczące muzyki i śpiewu w liturgii, które były i są normą dla muzyki liturgicznej.

Autor korzystał z publikacji w języku słowackim i w językach obcych. Pierwszorządne zadanie tej książki to ogólny przegląd muzyki liturgicznej i jej rozwoju historycznego w Europie, ponieważ cała muzyka europejska jest bardzo mocno połączona z chrześcijaństwem – nie tylko tematyką, ale też teoretycznie wszystkie rodzaje muzyki: od monofonii i polifonii do bardzo rozbudowanych form były wykorzystywane w życiu kościelnym. Słynne postacie światowej muzyki, ci, którzy służyli liturgii, stworzyli podziwiane do dziś monumentalne dzieła muzyczne. Wystarczy przytoczyć takich mistrzów, jak Palestrina, Vivaldi, Bach, Beethoven, Haydn, Schubert, Franck, Verdi, Bruckner, Dwořák, Messiaen itd. Śpiew i muzyka w liturgii są ważną formą **aktywnego udziału zgromadzenia** i dowodem na to, że każda liturgia jest uroczystością. Dlatego muzyka liturgiczna powinna być dostosowana do zgromadzenia wiernych, żeby się z nią mogli podczas liturgii identyfikować. Muzyka i śpiew powinny także ukazywać kolejność i znaczenie poszczególnych liturgicznych uroczystości obchodzonych w ciągu całego roku liturgicznego, ja również odprawianych tego samego dnia.

Podręcznik został pozytywnie oceniony przez fachowców i otrzymał aprobatę Kościoła. Muzyka pełna ideałów chrześcijańskich czasami robi większe wrażenie na uczuciach i umyśle ludzi niż najlepsze przemówienia. Wielu znalazło drogę do Boga właśnie dzięki muzyce. Chrześcijaństwo nie tylko wytworzyło sprzyjające warunki do powstawania muzyki, ale współtworzyło też jej bazę, którą jest przede wszystkim liturgia. Muzyka jest zdolna wymówić to, co niewypowiedziane, przybliżyć do tajemnicy i celu liturgii, którym jest wysławianie Boga i uświęcenie człowieka (por. konst. *Sacrosanctum concilium*, 112).

Bañska Bystrzyca (Słowacja)

S. LENKA SCHENKOVA SAPU